

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ხელნაწერის უფლებით

გიორგი ხორბალაძე

გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციები

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი

დ ი ს ე რ ტ ა ც ი ი ს მ ა ც ნ ე

თბილისი
2013

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ლუარა სორდია
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სრული პროფესორი

ექსპერტები: ნინო ვახანია
ფილოლოგიის დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი
სოსო სიგუა
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
სრული პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები: ნანა კუცია
ფილოლოგიის დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სრული პროფესორი

თამარ პაიჭაძე
ფილოლოგიის დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2013 წლის 16 დეკემბერს 15 საათზე სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე. მისამართი: ანა პოლიტკოვსკაიას ქ. №9, IV სართული, საპრეზენტაციო ოთახი.

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი,
ფილოლოგიის დოქტორი, სსუ ჰუმანიტარულ
მეცნიერებათა ფაკულტეტის
ასოცირებული პროფესორი

თ. ზვიადაძე

თამილა ზვიადაძე

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

პრობლემის აქტუალობა

გოდერძი ჩოხელის შემოქმედება კომპლექსური მეცნიერული კვლევის საგანი დღემდე არ გამხდარა. ამერიკის შეერთებული შტატების, ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტის პროფესორი - პიტერ როლბერგი წერს: „1980-იან წლებში გოდერძი ჩოხელი გადაიქცა ერთ-ერთ ყველაზე ორიგინალურ მწერლად და კინორეჟისორად. ფილოსოფიური ძიების ინტენსივობა და მისი მსოფლმხედველობის ორიგინალურობა უდავოდ შეუნარჩუნებს გოდერძი ჩოხელს ადგილს თანამედროვე და მომავალ მკითხველ საზოგადოებაში. მისი შემოქმედების ერთიანობის ანალიზი და კვლევა წარმოადგენს ნამდვილ და ღირსეულ გამოწვევას ქართული კულტურის მკვლევართათვის.“

გოდერძი ჩოხელი იმ ქართველ მწერალთა რიცხვს განეკუთვნება, რომლებმაც მე-20 საუკუნის ინტერდისციპლინარულ გარემოში, ლიტერატურული ნაწარმოების რეალობის, პერსონაჟების ხასიათებისა, თუ საკუთარი მსოფლმხედველობის წარმოჩენის შედეგად, განსაკუთრებული ადგილი დაიკავეს ლიტერატურის ისტორიაში. შესაბამისად, მის ნაწარმოებებში ჩანს XX საუკუნის მეორე ნახევრის ლიტერატურისთვის დამახასიათებელი თითქმის ყველა ძირითადი ტენდენცია, იქნება ეს მკვეთრად გამოხატული მითოლოგიზმი, რელიგიური ასპექტი თუ ღრმა ფსიქოლოგიზმი - ადამიანის სულიერი სამყაროს ამოცნობის მცდელობა. აქვე უნდა აღინიშნოს წერის მანერის თავისებურებაც. სწორედ ამიტომაც გოდერძი ჩოხელის შემოქმედება მრავალფეროვანი და მრავალმხრივ საინტერესო. მწერლის შემოქმედების შესახებ არსებობს საინტერესო სტატიები, სადაც ძირითადად ცალკეული ნაწარმოებები, ან კონკრეტული ასპექტებია განხილული. გოდერძი ჩოხელის პროზას ყოველთვის ჰყავდა მკითხველი, თუმცა მისი ნაწარმოებების კომპლექსური ლიტერატურული ანალიზი ამ დრომდე არ განხორციელებულა.

საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა პერიოდის ლიტერატურული პროცესების თავისებურებათა გათვალისწინებით, საინტერესო და მნიშვნელოვანია ცალკეული ავტორების შემოქმედების ხელახლა, ან პირველად შესწავლა. გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების კვლევა მეტად საყურადღებოა, რადგან, მისი პროზა გამორჩეულად ღირებულია მხატვრული თვალსაზრისით. მწერლის შემოქმედებაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა სამყაროს ფილოსოფიურ აღქმასა და ფსიქოლოგიზმს, მწერლის მიერ ადამიანის ფსიქოლოგიური ბუნების ამოხსნას.

ნაშრომში საუბარია მწერლის წერის მანერაზეც და აღნიშნულია, რომ პერიოდულად, პერსონაჟების შინაგანი სამყაროს გახსნის და მათი ცნობიერისა და ქვეცნობიერის წვდომის მიზნით, მწერალი მიმართავს როგორც შინაგანი მონოლოგის, ისე დიალოგის ფორმებს. გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებაში ხაზგასმულია ინდივიდის თავისუფლების თემა, მარადიული ღირებულებები და ქართველი ერის ყოველდღიურ ცხოვრებაში აღნიშნული ფასეულობების ერთგულების სურვილი. მწერლის შემოქმედება ამ თვალსაზრისითაც აქტუალური და უაღრესად საინტერესოა.

პრობლემის შესწავლის ისტორია

გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებები პირველად XX საუკუნის 70-იან წლებში დაიბეჭდა და გამოჩენისთანავე დადებითი შეფასებები მიიღო. წლების განმავლობაში ქვეყნებოდა ცალკეული სტატიები, რომლებშიც მწერლის შემოქმედების სხვადასხვა ასპექტზეა ყურადღება გამახვილებული, თუმცა, არაერთი პრობლემატური საკითხი ყურადღების მიღმა დარჩენილი და წარმოადგენს კვლევის საგანს წინამდებარე ნაშრომისა, რომელშიც მიმოხილული და გათვალისწინებულია საკვლევი თემატიკისთვის საინტერესო თითქმის ყველა კრიტიკული წერილი.

დისერტაციის საგანი, მიზანი და ამოცანები

კვლევის საგანს წარმოადგენს გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციების გამოკვეთა. დისერტაციის მიზანია, გოდერძი ჩოხელის ტექსტებისა და საკვლევი საკითხების ირგვლივ არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურაზე დაყრდნობით, მწერლის შემოქმედების კონკრეტული ასპექტებისა და ტენდენციების განხილვა და ანალიზი, რაც გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებების მსოფლიო ლიტერატურული ტენდენციების კონტექსტში განხილვის საშუალებას მოგვცემს. ბუნებრივია, ერთი ნაშრომის ფარგლებში შეუძლებელია მწერლის შემოქმედების თუნდაც კონკრეტულ პრობლემებზე ამომწურავი პასუხის გაცემა, თუმცა, შევეცადეთ, საკითხი საფუძვლიანად წარმოგვედგინა. ნაშრომის ამოცანაა გოდერძი ჩოხელის ნარატიული სტრუქტურის და ამ ტექსტების სოციო-კულტურული კონტექსტის შესწავლა ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში დამკვიდრებული კლასიფიკაციების საფუძველზე, მწერლის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციების გამოკვლევა და გამოვლენა, ნაწარმოებების ქართულ პროზასა და პოეზიასთან მიმართების გარკვევა.

გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებებში ჩანს ეპოქის ყველა მნიშვნელოვანი პრობლემა და იგრძნობა იმ დროისთვის არაერთი აქტუალური თეორიისა და ტენდენციის კვალი, რაც მწერლის შემოქმედებას ქართული ლიტერატურის

ისტორიაში მნიშვნელოვანს ხდის. მისი გმირები, ერთი შეხედვით, უბრალო, ფართო განათლებას მოკლებული, ხშირად ტრაგიკული შინაგანი ბუნების მქონე პიროვნებები არიან, რომელთაც ცხოვრებისეული გამოცდილება უბიძგებს, ფილოსოფიური სიღრმეებით მიუდგენენ საკითხებს. რა თქმა უნდა, ეს არ არის ფილოსოფიური მოძღვრებების ცოდნის შედეგად განხორციელებული ქმედებები ან ფილოსოფიური დოქტრინების ჩამოყალიბების პროცესი. შესაბამისად, ჩოხელის გმირების ფილოსოფიაც ერთობ თვითმყოფადია და იშლება ხალხში საუკუნეების მანძილზე დაგროვილი სიბრძნის გამოვლინების სახით, პერსონაჟებისგან, რომლებიც, მოულოდნელად და ხშირად გაუცნობიერებლადაც ავითარებენ მეტად საინტერესო ფილოსოფიურ მსჯელობებს. კიდევ უფრო საინტერესო კი ისაა, რომ ამ პერსონაჟთა უმრავლესობას პროტოტიპები ჰყავს და, შესაბამისად, მათი ფილოსოფიაც მათივე სამყაროს რეალობის რეფლექსიაა.

გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების კვლევისას ყურადღება გამახვილებულია ზემოხსენებულ საკითხებზე, რაც მწერლის შემოქმედების გარკვეულ ასპექტებზე შეგვიქმნის წარმოდგენას. ასევე მნიშვნელოვანია საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა პერიოდის ქართული პროზის ახლებურად გააზრება და გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების განხილვა არა მარტო ლიტერატურულ, არამედ ფართო სოციო-კულტურულ კონტექსტში.

კვლევის წყაროები

ნაშრომში გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციები მიმოხილულია შემდეგი ნაწარმოებების მაგალითებზე: „ადამიანთა სევდა“, „მგელი“, „მღვდლის ცოდვა“, „სულეთის კიდობანი“, „მიჯაჭვული რაინდები“, „ლუკას სახარება“, „თევზის წერილები“, „თამნიაურის ქუდი“, „სარკე“, „წერილი ნაძვებს“, „აგუნდა“, „უძლეველი მეომრები“, „უგულო“, „ხეჩო“, „ანგელოზთდამეობა“, „არწივთან ფრენა“, „ცასწავალა“, „ნაწილიანი“, „ხილული სამზეო“, „ნადირობა ოზანოს მთაში“, „გაცოცხლებული მიცვალებული“, ასევე ერთი თავი დათმობილი აქვს გოდერძი ჩოხელის პოეზიას. აღნიშნული ნაწარმოებები განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად მივიჩნით გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციების გამოკვეთისთვის.

კვლევის თეორიული საფუძვლები

არსებობს მრავალი თეორიული მოდელი მხატვრული ტექსტის რთული და მრავალმხრივი ფენომენის ამოსახსნელად, მისი სტრუქტურის გასაგებად და მხატვრული ანალიზისთვის. წინამდებარე ნაშრომიც რამდენიმე ასეთ თეორიულ საფუძველს ეყარება. ეს საფუძვლებია: თემატური კრიტიკის

მეთოდოლოგია, კვლევის ფენომენოლოგიური მეთოდი, ასევე, გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციების ანალიზისთვის გამოყენებულია ფსიქოანალიტიკური, დისკრიფციული, შეპირისპირებითი მეთოდები.

შესაბამისად, წინამდებარე კვლევა სწორედ ამ რამდენიმე ლიტერატურათმცოდნეობითი თეორიის სინთეზს ეყრდნობა.

კვლევის მეთოდოლოგია

ჩვენს სადისერტაციო ნაშრომში ტექსტის ინტერპრეტაციის დროს გათვალისწინებულია კომპლექსური ლიტერატურათმცოდნეობითი მიდგომა. ლიტერატურული ტექსტის ანალიზის საფუძველს, ძირითადად, კრიტიკის რამდენიმე მეთოდოლოგია წარმოადგენს.

სტრუქტურული და თემატური ანალიზი ეყრდნობა XX საუკუნის 50-იან წლებში ჩამოყალიბებული თემატური კრიტიკის მეთოდოლოგიურ ბაზას, რომელიც ფსიქოანალიტიკური და სოციოლოგიური მეთოდების პარალელურად ჩამოყალიბდა.

კვლევის აღნიშნული მიმდინარეობა ეყრდნობა ლიტერატურის კონცეფციას, რომელიც რომანტიზმიდან მომდინარეობს: ლიტერატურული ნაწარმოები არის არა სამყაროსთან ურთიერთობის ანარეკლი ან გამოვლინება, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, უცხო, აქამდე შეუმჩნეველ მნიშვნელობათა შექმნა და რეპრეზენტირება.

„ჟენევის სკოლის“ წარმომადგენლები მიიჩნევენ, რომ თემატური კვლევა ხორციელდება არა ერთი კონკრეტული დოგმის, ერთი დოქტრინის გარშემო, არამედ ვითარდება როგორც კვლევა, რომლის ამოსავალი წერტილი ინტუიციას. თემატური სტრატეგია უგულებელყოფს ლიტერატურის ფორმალისტურ კონცეფციებს. ამ მიმართულების კვლევის არსი მდგომარეობს შემდეგში: ლიტერატურა იმდენად ცოდნის საფუძველზე არ იქმნება, რამდენადაც - სულიერი გამოცდილების საფუძველზე. თემატური კრიტიკის მიზანია მწერლის წარმოსახვითი სამყაროს გამოკვლევა. თემა კი არის ერთი კონკრეტული პრინციპი, ერთი ფიქსირებული სქემა ან ობიექტი, რომელსაც ეფუძნება კვლევა-ძიება. მკვლევრის მხრიდან, ეს მოითხოვს ინტუიციის განსაკუთრებულ უნარს და საკვლევი ტექსტის ზედმიწევნით ცოდნას.

თემატური კრიტიკა ინტერნალური კრიტიკაა. მწერლის დამოკიდებულება სამყაროსთან, სხვა ადამიანებთან, საკუთარ თავთან მთლიანად ლიტერატურულ ნაწარმოებში ძევს, ნაწარმოებია ის „ადგილი“, სადაც ავტორი საკუთარ თავს იგონებს, საკუთარ თავს შეიცნობს. აქედან გამომდინარე, ზედმეტია ავტორის ძებნა სადმე სხვაგან. თემატური კრიტიკა

ყოველ ნაწარმოებს აბსოლუტურად ორიგინალურად მიიჩნევს. ნაწარმოები არის ის უნიკალური გამოცდილება, რომელსაც იღებს კერძო ცნობიერება სამყაროსთან დამოკიდებულებით. მკვლევარმა თავადაც უნდა გაიაროს ავტორის სულიერი გზა, უნდა მიიღოს ის გამოცდილება, რომელიც ავტორმა მიიღო. ამისთვის საჭიროა დავიჭიროთ ის მუხტი, რომელიც წინ უძღოდა ლიტერატურული ნაწარმოების შექმნას.

ნაწარმოების თემათა დეფინიცია და ამოცნობა ზუსტ წესებს ემორჩილება. თემა არის ის საერთო მნიშვნელი, რაც აერთიანებს ერთი ავტორის ყველა ნაწარმოებს. თემის ამოცნობას განსაზღვრავს მისი პერიოდული განმეორება ნაწარმოებში, ავტორის შემოქმედებაში, აუცილებელი არაა, თემა მაინცდამაინც ერთი კონკრეტული სიტყვით იყოს მოცემული; თემა შესაძლოა იყოს მნიშვნელობათა ერთგვარი თანავარსკვლავედი, მნიშვნელობათა ქსელი. თემატური კრიტიკისთვის ის ფაქტი, რომ თემა შეძლება იყოს გარკვეული მემკვიდრეობა ლიტერატურული ტრადიციისა, ან იმ წარმოსახვითი სისტემისა, რომელიც საერთოა ერთი კულტურის მატარებელი, ერთ ენაზე მოსაუბრე სუბიექტებისთვის, გადამწყვეტი ფაქტორი არაა. არსებითია მისი რეკურენტულობა ერთი სისტემის ფარგლებში. მთავარია უფრო შინაარსის წესრიგი და ორგანიზება, ვიდრე თავად შინაარსი. საჭიროა, თვალი გავადევნოთ თემის „მარშრუტს“ მთელი ნაწარმოების მანძილზე. ნაწარმოების თემატური წაკითხვის მიზანია, იპოვოს შემოქმედებითი წარმოსახვის დინამიკა, თემათა განშტოება და მისი სისტემატიზირება მოახდინოს.

ჩვენთვის ასევე საინტერესოა კვლევის ფენომენოლოგიური მეთოდი, რომელმაც უაღრესად დიდი გავლენა იქონია XX საუკუნის ლიტერატურათმცოდნეობაზე, ფენომენოლოგიური ფილოსოფიის ძირითადი პოსტულატები მისაღები აღმოჩნდა არაერთი სკოლისა და მიმდინარეობისათვის. მათ შორის, ფენომენოლოგიური მეთოდისგან დავალებულია ჟენევის კრიტიკული სკოლაც. პოლონელმა ფილოსოფოსმა რომან ინგარდენმა გასული საუკუნის 30-იან წლებში ერთ-ერთმა პირველმა ჩააყენა ჰუსერლის ფენომენოლოგიური მეთოდი სალიტერატურო კრიტიკის სამსახურში.

რომან ინგარდენის კვლევის მეთოდოლოგია შეიძლება შეფასდეს, როგორც ფენომენოლოგიური ლიტერატურული კრიტიკის ძლიერი გამოვლინება, ვინაიდან ინგარდენის მეთოდმა უაღრესად დიდი გავლენა იქონია სრულიად განსხვავებული კონცეპტუალური ღირებულებების მქონე ლიტერატურულ-თეორიულ სკოლებზე.

ფენომენოლოგიური კრიტიკის თვალსაზრისით, ლიტერატურულ ნაწარმოებში ლოკალიზებული „სამყარო“ წარმოადგენს არა ტიპურად ობიექტურ რეალობას, არამედ რეალობას, ორგანიზებულს და შემეცნებულს ინდივიდუალური სუბიექტის მიერ.

კონკრეტული ლიტერატურული ტექსტი, ფენომენოლოგიური მეთოდის თანახმად, განიხილება, როგორც ერთი, ორგანული მთლიანობის შემადგენელი ნაწილი. „მთლიანობა“ ავტორის ცნობიერების შესატყვისი ცნებაა, „ნაწილი“ კი მოიცავს ავტორის შემოქმედებით გზას, ქრონოლოგიური თანამიმდევრობით დალაგებულ მის თხზულებებს, რომლებიც თემატურად განსხვავდებიან ერთმანეთისგან, მაგრამ მუდმივად მიილტვიან ორგანული მთლიანობისკენ.

კვლევის ამგვარმა სტრატეგიამ საშუალება მოგვცა, გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებაში ამოგვეცნო თემები და მათი დინამიკის, სიხშირისა და ინტენსიურობის დადგენის გზით, ერთ მოცემულ სისტემაში გამოგვეყო მიკროსისტემები, ნაწარმოების შიდა დინებები, რომლებიც განსაზღვრავენ მოცემული სისტემური ბლოკების თანაარსებობას. თემატურმა მიდგომამ იმავდროულად ნათელი მოჰფინა გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების არქიტექტონიკასაც, რის გამოც, ვფიქრობთ, რომ ჩვენი მეთოდოლოგიური მიდგომა ოპტიმალური აღმოჩნდა საკვლევი ობიექტის სირთულეების გათვალისწინებით. ასევე, კვლევაში გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციების ანალიზისთვის გამოყენებულია ფსიქოანალიტიკური, დისკრიფციული, შეპირისპირებითი მეთოდები და მოცემულია ამ ტრადიციული ლიტერატურული მეთოდების სინთეზი.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე

ნაშრომში შესწავლილია გოდერძი ჩოხელის შემოქმედება და მისი ძირითადი ტენდენციები. როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების შესახებ ჯერ არ შექმნილა საფუძვლიანი და ვრცელი მოცულობის ნაშრომი - მონოგრაფია (არსებობს მხოლოდ მადლენა ოჩიგავას სადისერტაციო ნაშრომი, რომელიც გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებებს ენობრივი თვალსაზრისით განიხილავს და მათა წიკლაურის კვლევა). შევეცადეთ წარმოგვედგინა მწერლის შემოქმედების მნიშვნელოვანი ასპექტები, ნარატიული სტრუქტურის ანალიზი, ისტორიულ პროზასთან მიმართება, არსებითი პრობლემატიკა, ტექსტების სოციო-კულტურული კონტექსტი.

ნაშრომის მეცნიერული და პრაქტიკული ღირებულება

ნაშრომი საინტერესო იქნება გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებით დაინტერესებულ მკვლევართათვის, სტუდენტებისათვის და ლიტერატურის ისტორიის საკითხებით, ისტორიული პროზის ასპექტებით, კულტურის კვლევებით დაინტერესებული ნებისმიერი მკითხველისათვის.

ნაშრომის სტრუქტურა

სადისერტაციო ნაშრომი მოიცავს 155 გვერდს. იგი შედგება შესავალი ნაწილის, ხუთი ძირითადი თავის (თითოეული შედგება ქვეთავებისაგან) და დასკვნისაგან. ნაშრომს ერთვის დამოწმებული ლიტერატურის სია.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

შესავალ ნაწილში გამოკვეთილია პრობლემის აქტუალობა, საუბარია საკვლევი მასალის ზოგად არსზე, კვლევის მიზანსა და მიმართულებებზე, დასაბუთებულია საკვლევი თემის მეცნიერული სიახლე, ასევე - მეცნიერული და პრაქტიკული ღირებულება, განხილულია საკვალიფიკაციო ნაშრომის თეორიული ბაზა და მეთოდოლოგია.

თავი I. საკითხის შესწავლის ისტორიიდან

პირველ თავში მიმოხილულია საკითხის შესწავლის ისტორია შემოქმედებით ასპარეზზე გოდერძი ჩოხელის გამოსვლიდან დღემდე. მოკლედ არის მიმოხილული ყველა ნაშრომი, რომელიც მოძიებულ იქნა დისერტაციაზე მუშაობის მიმდინარეობისას და გავითვალისწინეთ კვლევისას.

თავი II. რეალისტური პროზა

§.1. ავტორის ფსიქოლოგიური პორტრეტისა და ნაწარმოების ურთიერთკავშირი

აღნიშნულ კონტექსტში ჩვენი ანალიზი, საინტერესო პარალელების ფონზე, რა თქმა უნდა, ძირითადად, გოდერძი ჩოხელსა და მის შემოქმედებას ეყრდნობა, რის საფუძველზეც გამოკვეთილია ტენდენცია, რომ მწერალი, როგორც განსაკუთრებული სულიერი სამყაროს, განსაკუთრებული განცდების, გამორჩეული ხედვის მატარებელი, უცილობლად ანაწილებს პირადი ცხოვრების ყველა მნიშვნელოვან განცდასა და მომენტს

შემოქმედებაში. ბუნებრივია, ზოგი მათგანი ამას მკვეთრად და დიდი დოზით ახორციელებს, რაც ამ ფაქტის შემჩნევასა და ხაზგასმას ამარტივებს, ზოგი ავტორი კი - იმდენად დანაწევრებულად და შეფარვით (ზოგჯერ კი - მხოლოდ ქვეცნობიერადაც), რომ მათ შემოქმედებაში, ერთი შეხედვით, ეს ყოველივე არც ჩანს.

განხილული მაგალითების მიხედვით გაკეთებულია დასკვნა, რომ, რაც უფრო უკეთ ვიცნობთ ავტორის ბიოგრაფიას, მით უფრო ინფორმატიულია მისი შემოქმედება და, პირიქით, რაც უფრო კარგად ვიცნობთ შემოქმედებას კონკრეტული ავტორისას, მით უფრო ახლობელია შემოქმედის შინაგანი სამყარო და ფსიქოლოგიური პორტრეტი ჩვენთვის. შესაბამისად, ხაზგასმულია, რომ გოდერძი ჩოხელის, როგორც მწერლის, რეჟისორის, საზოგადო მოღვაწისა და ფენომენის კვლევა უნდა გაგრძელდეს ერთიან კონტექსტში, ძირეულად და საფუძვლიანად.

§.2. „მღვდლის ცოდვა“ – დანაშაული და სასჯელი ტოტალიტარულ სახელმწიფოში

დანაშაულისა და სასჯელის პრობლემა აქტუალური და მნიშვნელოვანია ყველა დროსა და გარემოებაში. პარაგრაფში განხილულია გოდერძი ჩოხელის მიერ დანახული და აღწერილი ბოლშევიკური „სამართლიანობის“ რეალობა რომანში „მღვდლის ცოდვა“, რომელიც უზუსტესად ირეკლავს ბოლშევიკურ ეპოქას მისი დაუწერელი თუ დაწერილი კანონებით, როგორც ერთობ უცნაურ, არაბუნებრივ და ურთულეს ეტაპს ჩვენი ქვეყნის უახლეს ისტორიაში. რომანში ეს ყოველივე იმდენად შთამბეჭდავად და რეალისტურადაა წარმოჩენილი, რომ არაერთი საინტერესო დასკვნის გაკეთების საშუალებას გვაძლევს.

ნაწარმოებში ასახულია სუბიექტური სამართლის მიზან-შედეგობრივი კავშირები, სრულიად უდანაშაულო ადამიანების განუკითხავი და უსამართლო დასჯის მაგალითები, სასჯელის გაერთგვაროვნება და „გაუმადლესზომება“, ნაკლებად თუ ბევრად, „დამნაშავეთა“ მიმართ გამოტანილი სუბიექტური განაჩენის იდენტურობა, რომელიც ყველა შემთხვევაში არის „წყევანა“, რაც, პრაქტიკულად, სასიკვდილო განაჩენს ნიშნავს. წაიყვანენ სოფლიდან ეგრეთ წოდებულ დამნაშავეს და უკან მობრუნების ალბათობის მინიმალური შანსიც კი აღარ არსებობს, თუნდაც ცამდე მართალი იყოს „დამნაშავე“. არადა, სწორედაც რომ ცამდე მართალია

„დამნაშავეთა“ ძირითადი უმრავლესობა, რადგან „წითელი“ საზოგადოება საკუთარი საზომით სჯის და ზომავს დანაშაულისა და სასჯელის ერთობ ფაქიზ ფენომენს. არავინ დაგიდევს არანაირ კანონს, არანაირ განსაზღვრულ ნორმას, ადამიანებისათვის გაურკვეველია, რა ქმედებას უნდა ერიდონ. უკანონო წყობილება საზოგადოებრივ ტრაგედიას განაპირობებს.

გოდერძი ჩოხელი როგორც სიყვარულის მქადაგებელი და უდიდესი ჰუმანისტი, რაღა თქმა უნდა, გვერდს ვერ აუვლიდა აღნიშნულ პრობლემას. მან საოცრად შთამბეჭდავად ასახა ტოტალიტარიზმის მანკიერი მხარეები და უზუსტესი აქცენტები დასვა უსამართლობის საშინელების აღსაქმელად.

§.3. პიროვნება საზღვრებს გარეშე და ღირსებისთვის გაღებული მსხვერპლი

მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო მრავალფეროვან საზოგადოებრივ ჯგუფებად არის დაყოფილი, ეთნიკური, კულტურული, ისტორიული თუ სახელმწიფოებრივი ინდივიდუალიზმის გათვალისწინებით, მაინც არსებობს საყოველთაო ღირებულებანი, რომლებიც, სხვადასხვა გეოგრაფიულ არეალში, უშორესი დისტანციის მიუხედავად, ერთნაირად აღიქმება და ერთსა და იმავე ემოციურ განცდებს იწვევს. მაგალითისათვის, „პიროვნება“ - როგორც საზღვრების გარეშე არსებული ინდივიდი და მისი აუცილებელი კომპონენტი, ღირსების განცდა, რაც თითქმის ყოველთვის მიდის ღირსებისათვის მსხვერპლის გაღებამდე, ვინაიდან პიროვნებისათვის მარადიული ღირებულებაა მთავარი, მატერიალური კი - მეორეხარისხოვანი. ის მზადაა მსხვერპლის გასაღებად, მისი სიცოცხლე იქნება ეს, თუ, რაოდენ პარადოქსულადაც არ უნდა ჟღერდეს, ჩვენი აზრით, კიდევ უფრო მძიმე და ძვირფასი - საკუთარი შვილის ან განსაკუთრებულად ძვირფასი და საყვარელი ადამიანის გამეტება.

ზემოაღნიშნული პროცესების განვითარების დინამიკა განსაკუთრებით თვალსაჩინოა მხატვრულ ლიტერატურაში. შესაბამისად, ამ ქვეთავში, შევეცადეთ წარმოგვეჩინა აღნიშნული პრობლემა, გოდერძი ჩოხელის მოთხრობების ანალიზზე დაყრდნობით და მნიშვნელოვანი პარალელებით, მათ შორის, მისგან დიამეტრალურად განსხვავებულ მწერლებთან.

ამ ასპექტით, საინტერესოდ მივიჩნით პროსპერ მერიმეს, დინო ბუცატის და გოდერძი ჩოხელის მიერ დახატული პერსონაჟები, მათში გამოხატული ხასიათების თავისებურებათა პარალელები და ავტორების მხრიდან გამოყენებული მხატვრული ხერხების ეფექტი და შედეგები. მაგალითად, როგორია მათ მიერ შექმნილ პერსონაჟებში „პიროვნება“, რა მსხვერპლზე

მიდიან გმირები საკუთარი ღირსების დასაცავად და რა პარალელები იკვეთება ამ ფონზე?

მწერლებს შორის სტილური განსხვავების გარდა, ისინი ერთმანეთისგან „დროსა და სივრცეშიც“ არიან აცდენილნი. ერთი მათგანი მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისიდან ამავე საუკუნის სამოცდაათიან წლებამდე მოღვაწეობდა საფრანგეთში, მეორე - მეოცე საუკუნის დასაწყისიდან 70-იან წლებამდე - იტალიაში, ხოლო მესამე - მეოცე და ოცდამეერთე საუკუნეების მიჯნაზე - საქართველოში.

სამივე მწერალს უყვარს ცხოვრებისეული სიმართლე, მათ ადამიანი აინტერესებთ, პირველ ყოვლისა, ყურადღებას აქცევენ ხასიათს, ადამიანების ფსიქოლოგიის გადმოცემას, ტიპური ხასიათების შესწავლას ტიპურ გარემოებებში და ეხებიან თანამედროვე აქტუალურ საკითხებს.

აღნიშნულ ქვეთავში გვსურდა გვეჩვენებინა სამი დიამეტრალურად განსხვავებული ავტორის, განსხვავებულ ნაწარმოებთა, ასევე, განსხვავებული პერსონაჟების შინაგანი სამყაროს მსგავსება. ღირსებასა და შინაგან პრინციპებზე ორიენტირებული ადამიანების წარმოჩენის თავისებურებანი, რაც ზოგჯერ შეიძლება არაადეკვატური და ალოგიკურიც იყოს, თუმცა, როგორც ჩანს, ის მანც კანონზომიერების ჩარჩოებს ემორჩილება. ამიტომ ამკარაა, არსებითი განსხვავებების პარალელურად, შინაარსობრივი სიღრმეების მსგავსებანი.

ასევე ვცადეთ იმ კანონზომიერების აქცენტირებაც, რომ უშორესი დისტანციის მიუხედავად, ადამიანთა განსხვავებულ ჯგუფებში დამკვიდრებული წეს-ჩვეულებანი რაღაც საერთო საწყისითაა განპირობებული, რაც მათ ურთიერთმსგავსებას იწვევს. რა შეიძლება იყოს ეს საწყისი? იქნებ სწორედ ის, რომ ყველა წესს, ყველა კანონს, ყველა ტრადიციასა და ადათს პიროვნებები ქმნიან?! პიროვნება კი, საკუთარი „მე“-დან ამოდის, რომელშიც წარმმართველ როლს ღირსება, პატივმოყვარეობა, ძირითადი ინსტინქტები და კომპლექსები თამაშობს. ყველა პიროვნებაში ხომ, ცოტად თუ ბევრად, არის ილუზია იმისა, რომ სწორედ ის არის სამყაროს ცენტრი.

§4. „სიკვდილი - ადამიანად არყოფნის სედა“

კაცობრიობას, ისევე, როგორც მის შემადგენელ თითოეულ ინდივიდს - ადამიანს, არსებობის მანძილზე ხშირად უჩნდება ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებული მარადიული და ამოუხსნელი შეკითხვები, რომელთა პასუხების ძიება შემაწუხებლად ედულაბება გონებაში და მთელი არსებობის მანძილზე მოსვენებას არ აძლევს, რადგან, როგორც წესი, ასეთ შეკითხვებს ერთმნიშვნელოვანი პასუხები არ გააჩნია. მათ შორის უმთავრესი კი,

სიკვდილ-სიცოცხლის რაობაში გათვითცნობიერების სურვილით აღმრულ-მოდალეული შეკითხვა უნდა იყოს, რომელიც ერთდროულად ყოველდღიურიცაა და მარადიულიც. ბუნებრივია, ლიტერატურა, როგორც საზოგადოებრივი ყოფის ერთგვარი ინდიკატორი, ამ თემას გვერდს ვერ აუვლიდა და საკუთარ წიაღში თავისებურ ასახვასაც მოუძებნია. საკითხი მსოფლიო ლიტერატურის არაერთ მნიშვნელოვან ნაწარმოებშია ფართოდ, თუ გარკვეული რიდით, განხილული და ყველგან ამოუწურავადვე რჩება, ვინაიდან პრობლემა მისტიური, ეგზისტენციალური, ღრმად ფილოსოფიური გახლავთ. ბევრია ნაფიქრი ამ თემაზე, როგორც ზოგადად ქართულ ლიტერატურაში, ისე კონკრეტულად გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებაშიც და, სწორედ ამიტომ, ჩვენც სიკვდილ-სიცოცხლის ჩოხელისეულ ფილოსოფიას შევხებით, რომელიც ამომწურავად გვიხსნის, რომ სიკვდილი არც ერთმნიშვნელოვნად დასასრულია და არც უცილობლად დასაწყისი, ის რაღაც განსხვავებულია, ალბათ, ერთგვარი შუა ნაწილი მარადიულობის შემეცნებისა...

ამკარაა, გოდერძი ჩოხელის წარმოდგენაში სიკვდილი დასასრულს არ ნიშნავს, რადგან მწერალი თვლის, რომ სიკვდილიც რაღაცის საწყისია, რაღაც ახლისა და ამოუცნობის. გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებას ერთგვარ ლაიტმოტივად გასდევს სწორედ ამ ამოუცნობი ფენომენის ამოცნობის, ძიების თემა. სწორედ ესაა მიზეზი იმისა, რომ არაერთხელ მოგვიწევს სიკვდილ-სიცოცხლის პრობლემასთან მიახლოება გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ანალიზისას.

თავი III. რელიგიურ-მისტიკური ნაკადი

§.1. რელიგიური თემატიკის ზოგიერთი ასპექტი

რელიგიური ასპექტი თვალსაჩინო და შესამჩნევია ნაწარმოებებში იმ შემოქმედისა, რომელიც თავადაც შინაგანი ღვთისნიერებით გამოირჩევა და ამგვარადვე გალევს ცხოვრებისეულ გზასავალს. გოდერძი ჩოხელის რელიგიური მრწამსი მთელ მის შემოქმედებაშია ჩადულაბებული. ქართველი მოდერნისტების მსგავსად, გოდერძი ჩოხელი უხვად დაესესხა მითოლოგიას, ქრისტიანულ და წარმართულ მისტიკას. რეალურისა და ირეალურის ურთიერთშენაცვლება, მითოლოგიური, წარმართული და ქრისტიანული პასაჟები, ხალხური თქმულებები, მისტიკური წარმოდგენები, მის მთელს შემოქმედებაში ჩართული, ერთ მწყობრ სისტემას ქმნიან, ერთ ამოცანას, ერთ პრობლემას ემსახურებიან. მწერალი სულით ქრისტიანია და, რაოდენ

საოცარიც არ უნდა იყოს, ეს უაღრესად ღვთისნიერი შემოქმედი თავისი სოფლისა და, ზოგადად, გუდამაყრის ხეობაში ერთმანეთთან სასწაულებრივად შერწყმული ქრისტიანობისა და წარმართობის ერთობ უცნაური ნაზავის გავლენასა და გარემოცვაშია ფორმირებული მწერლადაც და პიროვნებადაც. ამ ძირეულად ორიგინალურ და თავისთავად გარემოს უდავოდ ლომის წილი მიუძღვის გოდერძი ჩოხელის როგორც შემოქმედის, ფილოსოფიური და რელიგიური თვალსაწიერის სწორედ ისეთი სახით ჩამოყალიბებაში, როგორადაც არის კიდევ არეკლილი ეს მსოფლხატვა მწერლის შემოქმედებაში.

§. 2. მითოლოგიურ-მისტიკური ელემენტები

გოდერძი ჩოხელის სახელი, ვაჟა-ფშაველასა და ალექსანდრე ყაზბეგთან ერთად, ქართველი მკითხველისა და საზოგადოების ცნობიერებაში დამკვიდრებულია, როგორც სახელი მთიდან მოვლენილი მწერლისა. მთაში კი, სადაც ჯერაც არ შეუღწევია თანამედროვე საკომუნიკაციო და კულტურულ-სანახაობრივი ფუფუნების ათასგვარ საშუალებას, ჩვენი წარმოდგენით, შვილის აღზრდის, მისი ფანტაზიის გაღვიძების და თუნდაც, განათლების საუკეთესო საშუალება სწორედ ის ზეპირსიტყვიერი კულტურაა, რაც საუკუნეების განმავლობაში დამკვიდრდა ჩვენს სამშობლოში და ქართული მთის სოფლებში დღესაც ცოცხლობს. რა თქმა უნდა, ამ ზეპირსიტყვიერ კულტურაში, ზღაპრებსა და ლეგენდებთან ერთად, უდიდესი ადგილი უკავია მითოლოგიას, რომელიც გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებებთან უდავოდ ახლოს არის და მისი შემოქმედების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტი და ინსპირატორია.

ქვეთავში განვითარებული მსჯელობის შედეგად გამოტანილია დასკვნა, რომ, სხვა მრავალ კომპონენტთან ერთად, გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების გენიალურობის ერთ-ერთი მთავარი განმსაზღვრელი ავტორის მყარი კავშირია ეროვნულ კულტურასთან, ტრადიციასთან, რელიგიასა თუ მითოლოგიასთან, რაც განსაზღვრავს კიდევ, მწერლის ღრმა ინტელექტუალურ შესაძლებლობებს და ასახვას პოეზებს შემოქმედებაში.

თავი IV. გოდერძი ჩოხელის პოეზიის ზოგიერთი ასპექტი

§. 1. გოდერძი ჩოხელის პოეტური ენა და სტილი

მწერლის ენის კვლევა დღემდე ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემად რჩება. მკვლევართა ინტერესს იწვევს არა მხოლოდ მწერლობის განვითარების

ცალკეული პერიოდები, არამედ - საკუთრივ შემოქმედი თავისი ინდივიდუალურობით. სწორედ ზოგიერთი ლექსიკური თუ გრამატიკული თავისებურების სტილისტური ფუნქციის გამოვლენას შევეცადეთ გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებებში. გამორჩეული მხატვრული ენის მქონე და ადამიანთა ყოფნა-არყოფნის ბედზე მოფიქრალი მწერლის შემოქმედება, ენობრივ-სტილისტური თვალსაზრისით, მართლაც განსაკუთრებულია ქართულ ლიტერატურაში. მნიშვნელოვნად და აუცილებლად მიგვაჩნია მწერლის ენისა და სტილის ზოგიერთი თავისებურების გამოკვეთა, როდესაც საქმე პროზასა და პოეზიას ერთდროულად ეხება, განსაკუთრებით, თუ საქმე ისეთ არაორდინარული ავტორის ტექსტებთან გვაქვს, როგორც გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებაა და რომელსაც სწორედ მისი ენა და სტილი ქმნის. გოდერძი ჩოხელის ენა ბუნებრივია: მწერალი ძალდატანების გარეშე, ჩვეულებრივ მოსაუბრესავით ჰყვება ამბავს, ლექსიკა გაჯერებულია გუდამაყრის ხეობაში მარგალიტებივით შემორჩენილი ძირძველი ქართული სიტყვებით. გოდერძი ჩოხელმა მრავალ მივიწყებულ სიტყვას ჩაჰბერა სული, ამოიტანა მთების ბუნებრივი, საიმედო „არქივიდან“ და საკუთარ ტკბილ-მწარე შემოქმედებას გემოვნებით შეურია. აკაკი წერეთელი ბრძანებდა: „ქართული ენა ინახება მდაბიო ხალხში. იქ არის ენის სალარო. ბევრი სიტყვაა დარჩენილი ხალხში, რომელიც ჩვენ არ ვიცით, კაბინეტში მოგონილს სიტყვებს ყოველთვის სჯობია ის ბუნებრივი ქართული სიტყვები, რაც ხალხში მოიძებნება. ამიტომ საჭიროა ხალხური ზეპირსიტყვიერების შეკრება, რომელიც აგვაცილებს თავიდან კაბინეტში მოგონილს უხერხულ სიტყვებს. ზეპირსიტყვიერების შეკრება იქნება პირველი ნაბიჯი ლექსიკონის შედგენისათვის.“

გოდერძი ჩოხელის ენობრივი სტილის თავისებურება და ლაზათი გუდამაყრული დიალექტისა და სიღრმისეულად გათავისებული სალიტერატურო ენის სინთეზშია, რაც ცალკეულ ლექსთა წიაღშიც გამოვლინდა და მთელი მისი შემოქმედების ვრცელ არეალშიც. ავტორი ერთნაირი ოსტატობით იყენებს როგორც ამ სინთეზის ერთობლიობას, ისე მასში შემავალ თითოეულ კომპონენტს და გვთავაზობს განსაკუთრებული სტილით ნასაზრდოებ შემოქმედებას. მას საოცრად ფაქიზი დამოკიდებულება აქვს დიალექტიზმებისა თუ მივიწყებული სიტყვების მოძიებისა და გაცოცხლების საკითხისადმი, რაც ერთგვარი არქაიზაციით შეფერილს ხდის მის სტილს.

სიტყვის ძალა უმნიშვნელოვანესია პოეტისათვის, მას გათავისებული აქვს, რომ მხოლოდ მონათხრობი ამბავი არ კმარა სულში მოძალეებული განცდების ლექსში განსაზრცობად, ამისთვის სწორედ ენისა და სიტყვის

ძალა აუცილებელი, თვითმყოფადი სტილის დამკვიდრება უმნიშვნელოვანესია პროზაშიც და პოეზიაშიც და ამას მხოლოდ მცდელობა და მეცადინეობა ვერ შეავსებს, თანდაყოლილი ნიჭიერებაა საჭირო, რომელიც გოდერძი ჩოხელს უდავოდ უხვად უბოძა უფალმა. ამიტომაც, რომ მისი შემოქმედება ხასიათდება მკვეთრად გამოხატული ინდივიდუალობით, რაც ძირითადად ენისა და სტილის თავისებურებითა და განსაკუთრებულობით მიიღწევა.

§.2. ჟანრობრივ-თემატური ტენდენციები გოდერძი ჩოხელის პოეზიაში

უნდა აღინიშნოს, რომ გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების განხილვისას აქცენტი კეთდება მის პროზაულ ნაწარმოებებზე და ხშირ შემთხვევაში ყურადღების მიღმა რჩება შემოქმედების მეტად მნიშვნელოვანი ნაწილი - პოეზია. ჩვენ გვესმის ამ მიდგომის მიზეზები და კარგად ვუწყით, რომ გოდერძი ჩოხელი შემოქმედებითად პროზაში გაცილებით შთამბეჭდავად იხსნება, ვიდრე პოეზიაში და, შესაბამისად, მისი პროზა გაცილებით ხშირად ხდება ყურადღებისა და განხილვის საგანი, ვიდრე პოეზია, თუმცა, არ შეიძლება რამდენიმე სიტყვით არ შევეხოთ გოდერძი ჩოხელის პოეზიას. ამასთანავე, მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს ერთი საინტერესო დეტალი - გოდერძი ჩოხელი სულით არის პოეტი და მისი პროზის ერთგვარი განსაკუთრებული ნიშან-თვისება სწორედ პოეტურობაა. პროზის პოეტურობა, მუდმივ ფონად გასდევს მის ალალ-მართალ სიტყვას და ვლინდება ყველა ნიუანსსა და განცდაში. ისე შემოგეპარება პროზის კითხვისას პოეტური აღმაფრენა და ლექსის კითხვისას - პროზაული პრაგმატიზმი, რომ გრძნობ, გოდერძი ჩოხელისთვის არ არსებობს ლიტერატურული ფორმების ჩარჩო, ის თავს არ იზღუდავს დოგმატიზმით, ვინაიდან მთავარ პოსტულატად მართლის თქმა და სულიერი განწყობილების მკითხველისთვის მიწოდება მიუჩნევია, ამიტომ იგი თავისუფალია შემოქმედებაში და ამ თავისუფლებაშია მისი შემოქმედების არსიც. აი, რატომ უნდა იქნეს გოდერძი ჩოხელის პოეზია უფრო ღირსეულად და მეტი დაკვირვებით შესწავლილი ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში. მიგვაჩნია, რომ პოეზიის გარეშე მისი შემოქმედების ერთიანი სურათი სრულყოფილად ვერ აღდგება და დარწმუნებულები ვართ, პოეზიის საფუძვლიანი შესწავლა არაერთ საჭირო მინიშნებას მოგვცემს პროზაზე მსჯელობისასაც. საკითხზე მუშაობისას, უპირველესად, შევეცადეთ თემატურად გაგვეანალიზებინა გოდერძი ჩოხელის პოეზია. ლექსების კრებულში „მე“ და „მე“, რომელიც პრაქტიკულად სრულად მოიცავს გოდერძი ჩოხელის პოეზიას, შესულია ორას სამი ლექსი და ორი პოემა, მათგან უდიდესი ნაწილი მიძღვნილია ჩოხელის

შემოქმედებისათვის განსაკუთრებულად დამახასიათებელ თემისადმი - ეს გახლავთ სიკვდილ-სიცოცხლის ფილოსოფია. რა არის სიცოცხლის არსი, რაში მდგომარეობს ადამიანის მისია, არსებობს თუ არა ცხოვრება სიკვდილის შემდგომ? - ეს არის კითხვები, რომლებიც მოსვენებას არ აძლევს ავტორს, რადგან მიაჩნია, რომ სწორედ ამ კითხვათა პასუხებში ირეკლება ცხოვრების არსიც და საზრისიც. კრებულში ლექსები ფოკუსირებულია ფილოსოფიურ, პატრიოტულ თემატიკაზე, სიყვარულზე, დედაშვილობაზე, ბუნებაზე და ა. შ., თუმცა, როდესაც თემატურ ანალიზს წარმოვადგენთ, საჭიროდ მიგვაჩნია, აღინიშნოს, რომ ყველა დანარჩენი თემატიკიდან, რომლებიც სიკვდილ-სიცოცხლის ფილოსოფიის პრობლემაში არ ვიგულისხმეთ, ლექსების უმრავლესობაში, სხვადასხვა კონტექსტსა და პოზიციასში, გაელვებით მაინც არის ნახსენები სიკვდილი ან სიკვდილ-სიცოცხლის არსთან ასოცირების მანიშნებელი ფრაზაა მოყვანილი, იმ შემთხვევებშიც კი, როცა აღნიშნული თემა არ არის ლექსის მთავარი აზრისათვის გარდაუვალი. რაც შეეხება პოეტურ სტილისტიკას, როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, გოდერძი ჩოხელი, ძირითადად, თავისუფალ სტილს ანიჭებს უპირატესობას და ხშირად შეგნებულად არიდებს თავს სალექსო წესების ზედმიწევნით დაცვას. ამის გამო, ლიტერატურის თეორიაში არსებული წესებით მისი ლექსების განხილვა არცთუ ისე მარტივი ამოცანაა, თუმცა სალექსო ნორმების დაცვით წერაც რომ მშვენივრად ხელეწიფება, ამის დამადასტურებელი მაგალითიც არაერთი მოგვეპოვება.

თავი V. პოსტმოდერნისტული ტენდენციები

§.1. ქართული პოსტმოდერნიზმის ზოგადი მიმოხილვა

პარაგრაფში მიმოხილულია პოსტმოდერნისტული მიმდინარეობის ჩამოყალიბების პერიოდიზაციის საკითხი ქართულ ლიტერატურაში, რაც გარკვეულწილად დავის საგანს წარმოადგენს. აღნიშნული მიმდინარეობისა და მისი ტენდენციების კვლევის პროცესში, არც ერთ მკვლევართან არ შეგვხვედრია შემთხვევა გოდერძი ჩოხელის რომელიმე ნაწარმოების დამოწმებისა პოსტმოდერნისტული ტენდენციების ჭრილში, რაც, ჩვენი აზრით, სამართლიანობას არის მოკლებული, რადგან, გოდერძი ჩოხელის ზოგიერთი ნაწარმოები იმდენად მკვეთრ ნიშნებს შეიცავს ამ მიმართულებით, რომ აღნიშნულ ნაწარმოებთა განხილვა, როგორც პოსტმოდერნისტული

ტენდენციის დამკვიდრების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირველწყაროთაგანი, უდავოდ საინტერესო იქნება.

ბუნებრივია, გოდერძი ჩოხელის შემოქმედება არ წარმოდგენს ტიპური პოსტმოდერნიზმის გამოვლინებას, მაგრამ იმ ელემენტების მოძიება, რომელიც დამახასიათებელია ამ მიმდინარეობისათვის, მასში საკმაოდ მრავლად არის შესაძლებელი. ჩვენი სურვილი კვლევის ამ მიმართულებით განვითარებისა კი იმითაც არის გამართლებული, რომ პოსტმოდერნიზმი, როგორც აზროვნების გარკვეული ფორმა, ყოველთვის არსებობდა ადამიანის არაცნობიერში.

§.2. პოსტმოდერნისტული ტენდენციები რომანში „მგელი“

ქვეთავში განხილულია პოსტმოდერნისტული ტენდენციების გარკვეული მახასიათებლები გოდერძი ჩოხელის რომანში „მგელი“. რომანი 1988 წელს გამოიცა. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ეს ის პერიოდია, როდესაც პოსტმოდერნიზმი, როგორც ლიტერატურული მიმდინარეობა, პრაქტიკულად არ არის ჩამოყალიბებული საქართველოში, თუმცა პოსტმოდერნისტული ტენდენციის ნიშნები თანდათან ხშირდება სხვადასხვა ავტორთა ნაწარმოებებში. რომანში „მგელი“ პოსტმოდერნისტული ტენდენციის ნიშნად შეიძლება განვიხილოთ არაერთი ასპექტი: უცნაურად ორგანულია რეალურისა და ირეალურის გარდამავალი ურთიერთკავშირი. ავტორი სვამს კითხვებს, რომელთაგან უმეტესობა საოცრად ჰგავს დიკ ჰიგინსის მიერ პოსტმოდერნიზმის რაობის გასარკვევად ჩამოყალიბებულ შეკითხვებს, ამავედროულად, მწერალი არ იძლევა ცალსახა პასუხებს, რათა მკითხველი ერთგვარი თანამონაწილე გახადოს შემოქმედებითი დუდილისა, ეს არის სამწერლო „ლაბორატორიაში“ მკითხველის შემოყვანის ალალი სურვილი. აქედან გამომდინარე, რომანის ტექსტი ნამდვილად არის ღია და ინტერპრეტირების საგანი. გოდერძი ჩოხელის „მგელი“ განსაკუთრებული ნაწარმოებია ქართულ ლიტერატურაში, სწორედ ამიტომ მასში არსებული პოსტმოდერნისტული ტენდენციების ჩამოყალიბება და გამოკვეთა მეტად საინტერესოა. რომანი წარმოადგენს საკუთარი ცნობიერების მიმოხილვას, სადაც უხვადაა დალექილი როგორც პირადი, ასევე ერისა თუ კაცობრიობის გამოცდილების არქტიპები.

§.3. პოსტმოდერნისტული ტენდენციები რომანში „სულეთის კიდობანი“

რომანი „სულეთის კიდობანი“ ორიგინალური ნაწარმოებია. რა თქმა უნდა, ჩვენ არ ვამტკიცებთ, რომ ნაწარმოები ერთმნიშვნელოვნად პოსტმოდერნისტულ მინდინარეობას მიეკუთვნება, თუმცა შეიძლება

ვიმსჯელოთ აღნიშნულ რომანში გამოკვეთილი პოსტმოდერნისტული ტენდენციების შესახებ.

შინაარსობრივად, გარკვეული ალეგორიებისა და მინიშნებების საშუალებით, რომანი ზედმიწევნით ზუსტად მიმოიხილავს და მთელი სიმწვავით აკრიტიკებს აღნიშნული პერიოდის საქართველოში განვითარებულ მოვლენებს: ეროვნული ხელისუფლების დამხობა, აფხაზეთის და სამაჩაბლოს დაკარგვა, ეკონომიკური დაცემა, ინტელექტუალური და ზნეობრივი კრიზისი, ეროვნული გრძნობის დაქვეითება და ძარცვა-რბევა, რაც ქვეყანამ გადაიტანა.

უნიკალურია „სულეთის კიდობანი“-ს პერსონაჟთა სამყარო. უსულო საგნები მარტოობაში ადამიანურ თვისებებს იძენენ და ემსგავსებიან არა მხოლოდ ზოგადად ადამიანებს, არამედ, კონკრეტულ თანამედროვე ჩინოვნიკებს, რაც იმდენად გონებამახვილურად არის დანახული ავტორის მიერ, რომ განსაკუთრებული მონდომების გარეშე ჩნდება შესაბამისი ასოციაციები.

რომანი „სულეთის კიდობანი“ მდიდარი ირონიით გამოირჩევა. რეალურისა და ირეალურის ურთიერთმონაცვლეობით, თითქოს ჩვეულებრივი ამბების სახით, ნაწარმოებში არაერთგზის არის შემოტანილი მწვავე ირონია, ტექსტს უდავოდ ატყვია უნიჭიერესი მწერლის ხელი. ავტორის უდიდესი ნიჭიერების ნაყოფია ისიც, რომ, მიუხედავად ნაწარმოებში განვითარებული სიტუაციების ზედმიწევნით კონკრეტულობისა, რომანში დასმული პრობლემატიკა იკითხება ზოგადსაკაცობრიო კონტექსტში და სწორედ ამ ფონზე არის ნაჩვენები მისი სირთულე და მნიშვნელობა.

§.4. პოსტმოდერნისტული ტენდენციები მოთხრობაში „მიჯაჭვული რაინდები“

პოსტმოდერნისტული ტენდენციების კონტექსტში, ჩვენ მიერ განხილული ნაწარმოებებიდან, ყველაზე უფრო ახლოს დგას გოდერძი ჩოხელის მოთხრობა „მიჯაჭვული რაინდები“. ზემოთ შესწავლილი რომანებისაგან განსხვავებით, ჩვენი მოსაზრებით, ეს მოთხრობა შესაძლებელია განვიხილოთ, როგორც პოსტმოდერნიზმში გადაწყვეტილი ნამუშევარი და სრულყოფილი ნიმუში აღნიშნული მიმდინარეობისა, ვინაიდან, ერთ-ერთი განსაზღვრებით, როგორც ცნობილია, „პოსტმოდერნიზმი არის კლასიკური ტექსტის ხელახალი წაკითხვა დეკონსტრუქციის გზით“.

აღნიშნული მოთხრობა აშკარად გამორჩეულია გოდერძი ჩოხელის სხვა ნაწარმოებებისაგან, შინაარსითაც და ფორმითაც. მთავარ გმირებად

გამოყვანილი არიან კლასიკური ლიტერატურის ცნობილი პერსონაჟები. მწერალმა გააცოცხლა ილია ჭავჭავაძისეული ლუარსაბ-დარეჯანის წყვილი, მოურავი ბიჭი დათო, რომელთაც პარტნიორობს სერვანტესის დუეტი- დონ კიხოტი და სანჩო პანსა.

კვლევის თვალსაზრისით, საინტერესოა მოთხრობაში განვითარებული მოვლენებისა და პირველადი პერსონაჟების მიმართება დროსა და სივრცესთან.

დონ კიხოტი საქართველოში XX ს-ში მოდის მიჯაჭვულ გმირთან- ამირანთან შესაბრძოლებლად, მაგრამ მწერლის გონივრული ირონიით, შებრძოლება ლუარსაბ თათქარიძესთან უწყვეს.

პოსტმოდერნიზმის კონტექსტში გოდერძი ჩოხელის ნაწარმოებების განხილვა ნათელიყოფს, რომ გოდერძი ჩოხელი, როგორც ჭეშმარიტი შემოქმედი, ყველა მიმართულებით ინარჩუნებს მაღალ შემოქმედებით ხარისხს. მწერლის შემოქმედებაში გამოკვეთილ ტენდენციებში ირეკლება სხვადასხვა ფილოსოფიური მიმდინარეობის, განსხვავებული სალიტერატურო ხერხებისა თუ მეთოდოლოგიის გავლენა, ერთი შეხედვით, რადიკალურად დისტანცირებული მიმდინარეობისაც, როგორც ამ შემთხვევაში პოსტმოდერნიზმია. თუმცა, მიუხედავად ჩვენ მიერ წინა პლანზე წამოწეული ელემენტებისა ამ მიმართულებით, უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ გოდერძი ჩოხელი არ არის პოსტმოდერნისტი მწერალი, თუნდაც იმიტომ, რომ მასთან არსებითად არის შეუთავსებელი უღმერთობისა და „ღმერთის სიკვდილის“ ფილოსოფიური იდეოლოგია, მისთვის, პოსტმოდერნისტი მწერლებისაგან განსხვავებით, ყოველთვის უმნიშვნელოვანესია ნაწარმოების შინაარსობრივი და იდეოლოგიური მხარე, მისი ინტერტექსტის ფუნქცია არასოდეს არის „კლასიკური ტექსტის საზრისის ნიველირება და დესტრუქცია“.

დასკვნა

დასკვნაში ხაზგასმულია, რომ მეტად მნიშვნელოვანი და საინტერესოა გამორჩეული ქართველი შემოქმედისა და ჰუმანისტის გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ძირითადი ტენდენციების გამოკვეთა და გაანალიზება, რადგან მწერლის შემოქმედება ლიტერატურის მკვლევართათვის უმდიდრესი მასალაა. მიუხედავად ამისა, სამწუხაროდ, საფუძვლიანი და ვრცელი მოცულობის ნაშრომი, რომელიც გაანალიზებდა გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებას და გააერთიანებდა მისი შემოქმედების ცალკეულ ასპექტებს, აქამდე არ ყოფილა შექმნილი. მართალია, არსებობს მრავალი ცალკეული სტატია სხვადასხვა მიმართულებისა და ტენდენციის შესახებ, თუმცა ერთიანი და კომპლექსური კვლევის ჩატარების აუცილებლობა თავად გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებითა სიღრმეებმა გვიკარნახა.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ლიტერატურაში გოდერძი ჩოხელის შემოქმედება კომპლექსურად ნაკლებადაა შესწავლილი. ცალკეული სტატიების მოძიებაც, რომელიც სხვადასხვა დროსა და ადგილებზე იბეჭდებოდა, გარკვეულ სირთულეებს ქმნიდა მუშაობის პროცესში. ჩვენი სამუშაო ერთგვარად წააგავდა ყამირი მიწის პირველ მოხვნას, რომელზეც შემდგომში უხვი მოსავალი უნდა აღმოცენდეს. ამიტომ ვთვლით, რომ ჩვენ მიერ განხილულ თითოეულ ტენდენციაზე შესაძლებელია კიდევ უფრო კონკრეტული და ღრმა - საფუძვლიანი კვლევა, რომელსაც დისერტაციის ფარგლებში ვერ განვახილავთ. შესაბამისად, ამ მიმართულებით ვაპირებთ კვლევის გაგრძელებას და ვფიქრობთ სტიმულს მივცემთ ასევე სხვა მკვლევრებს, რადგან გოდერძი ჩოხელის კვლევა ჩვენ ამ ნაშრომით კი არ დავამთავრეთ, არამედ დავიწყეთ.

**სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები
გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში:**

1. EDUCATIONAL ASPECTS OF POSTMODERN TENDENCIES RESEARCH IN MODERN LITERATURE (GEORGIA CASE). 5th annual International Conference on Education and New Learning Technologies. (EDULEARN13). International Association of Technology, Education and Development (IATED). Barcelona, Spain, 1st, 2nd and 3rd July, 2013 pp. 1819-1821 (ISBN: 978-84-616-3822-2). (ინგლისურ ენაზე)
2. „გოდერძი ჩოხელის პოეზიის ძირითადი თავისებურებანი“ გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის მეხუთე საერთაშორისო კონფერენციის - „განათლება და ინოვაცია“ (16-18 ნოემბერი) შრომათა კრებული, გორი, 2012 წ. გვ. 287-290 (ISBN 978-9941-17-853-5);
3. „ავტორის ფსიქოლოგიური პორტრეტისა და ნაწარმოების ურთიერთკავშირი - გოდერძი ჩოხელის შემოქმედების ანალიზზე დაყრდნობით.“ გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებელთა სამეცნიერო კონფერენციის შრომათა კრებული, №4, გორი, 2012 წ. გვ. 34-38 (ISSN 2233-3193);
4. Allegory as a Literary Mode in the Works of the Georgian and Italian Writers (Comperative and Cognitive Analysis). International Academic Conference Science and Art. 29 October -1 November 2012, Roma. Published in the International Journal of Multidisciplinary Thought. 2012 Volume 02, Number 04, Copyright © 2012 UniversityPublications.net pp. 221-223 (ISSN: 1943-6114) (ინგლისურ ენაზე)
5. „მითოლოგიური და რელიგიური საწყისები გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებაში“ საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის „გოდერძი ჩოხელი - შემოქმედება საზღვრებს გარეშე“, სამეცნიერო შრომების კრებული. თბილისი, 2012 წ. გვ. 156-162 (ISBN 978-9941-9174-8-6);
6. “Person” Without Borders and as a Sacrifice for Honour According to Prosper Mérimée and Goderdzi Chokheli. International Academic Conference Science and Art. International Journal of Multidisciplinary Thought. Volume 02, Number 04,

Copyright © 2012 UniversityPublications.net 16-19 April, 2012, Paris, France, pp. 113-116 (ISSN: 2156-6992) (ინგლისურ ენაზე)

7. RESEARCH METHODOLOGY FOR PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF A WORK IN THE MODERN LEARNING PROCESS. 5th International Conference of Education, Research and Innovation (ICERI2012), International Association of Technology, Education and Development (IATED). Proceedings of ICERI2012 Conference, 19th-21st November 2012, Madrid, Spain, pp. 4822-4825, A4 (ISBN: 978-84-616-0763-1) (ინგლისურ ენაზე)

8. „გოდერძი ჩოხელის ენისა და სტილის ზოგიერთი ასპექტი“, გორის სასწავლო უნივერსიტეტისა და არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ერთობლივი სამეცნიერო კონფერენციის შრომათა კრებული, გორი, 2011 წ. გვ. 267-271 (ISBN 978-9941-427-33-6);

9. „რელიგიური თემატიკის ზოგიერთი ასპექტი გოდერძი ჩოხელის შემოქმედებაში“ - გორის სასწავლო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული #2; გორი, 2011 წ. გვ. 123-127 (ISSN 2233-3193);

10. „სიკვდილი - ადამიანად არყოფნის სევდა“ - გორის სასწავლო უნივერსიტეტი; მეოთხე საერთაშორისო კონფერენციის (21-22 ოქტომბერი), - „ახალი ტრენდები განათლებაში: კვლევა და განვითარება“ - შრომათა კრებული, გორი, 2011 წ. გვ. 392-394 (ISBN 978-9941-17-474-2);

**SOKHUMI STATE UNIVERSITY
FAKULTI OF HUMANITIES**

Copyright Notice

Giorgi Khorbaladze

The Main Tendencies of the Works of Goderdzi Chokheli

The dissertation herald is represented for the acquirement of degree of Doctor of
Philology (Ph.D.)

**Tbilisi
2013**

The present doctorate thesis is accomplished at Sokhumi State University, faculty of Humanities.

Academic supervisor:

Luara Sordia

Ph.D. in Philological Sciences,
Full Professor at Sokhumi State University

Experts:

Nino Vakhania

Ph.D. in Philology, Associate Professor
at Sokhumi State University

Soso Sigua

Ph.D. in Philological Sciences, Full
Professor at Georgian Technical University

Official reviewers:

Nana Kutsia

Ph.D. in Philology, Full Professor at
Sokhumi State University

Tamar Paitchadze

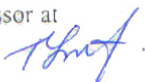
Ph.D. in Philology, Associate Professor at
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

The discussion of doctorate thesis will be held on 16th of December 2013 at 15:00 at the Sokhumi State University, at the meeting of the doctorate thesis council of the faculty of Humanities.

Address: 0179, Tbilisi, Ana Politkovskaya St. #9;

The doctorate thesis can be viewed at the Sokhumi State University Scientific Library.

The educated secretary of doctorate thesis council,
Ph.D. in Philology, Associate Professor at
Sokhumi State University

/Tamila Zviadadze/

GENERAL OVERVIEW OF THE WORK

Problem actuality

Goderdzi Chokheli's works have not become objects of complex scientific research till today. The professor of George Washington University, US - Peter Rolberg writes: "In 1980s Goderdzi Chokheli became one of the most original writers and cinema producers. Intensity of philosophical quest and originality of his world vision will undoubtedly vindicate his place in modern and future publications. The analysis and research of the unity of his works are real and deserving challenge for the researchers of the Georgian culture."

He is among those Georgian writers who in the XX century in interdisciplinary environment deserved special places in the history of the world literature as a result of representing the reality of a literary work, characters, and personal world vision. Accordingly, all the main tendencies in his works – mythologism, religious aspect and deep psychologism – attempt for recognizing human's spiritual world. Herewith, should be mentioned the peculiarities of his writing manners. That's why Goderdzi Chokheli's works are diverse and interesting. There are interesting articles about the writer's works, which generally present separate works or concrete aspects. Goderdzi Chokheli's prose has always had readers, although complex and literary analysis of his works have not been done yet.

Taking into consideration the literary processes of the Soviet and Post Soviet period, It'd be interesting to study or restudy the works of each author. The research of Goderdzi Chokheli's works is very important, as his prose is significantly worth form the artistic viewpoint. An important place is given to the philosophical perception and psychologism of the universe, or the writer's ways of recognizing human's psychological nature.

The work deals with the writing manners of the writer and herewith, it is mentioned that periodically the writer uses inner monologues and dialogues for revealing characters' inner world and penetrating their consciousness and unconsciousness. In his works Goderdzi Chokheli underlines the questions of an individual's freedom, liberal values and desire of inculcation of the mentioned values in everyday life of the Georgian nation. From this viewpoint, the writer's works are actual and exceptionally interesting.

History of Studying the Problem

Goderdzi Chokheli's works were first published in the 70s of the XX century and from the moment of their appearance they got positive estimation. Through the years many separate articles were published, which focus on different aspects of the works, though numerous problematic questions are remained beyond attention, and they are subjects of the presented work. The work reviews and considers nearly all the critical letters, which occurred interesting for the research topic.

The Subject, Objective and Questions of the Dissertation

The research subject is to highlight the main tendencies of Goderdzi Chokheli's works. The objective of the dissertation is to study the concrete aspects and tendencies of the writer's works and its analysis based on the scientific literature created around Goderdzi Chokheli's texts and research questions, which will give opportunity to discuss Goderdzi Chokheli's works in the context of the world literary tendencies. Naturally it is difficult to give brief answer on a concrete questions of the writer's works in the frames of one work, though we tried to present the studied question completely. The question of the work is: to study Goderdzi Chokheli's narrative structure and socio-cultural context of these texts on the bases of the classification inculcated in the Georgian literature studies, making research and displaying the main tendencies of the writer's works, ascertaining the relativity of his works to the Georgian prose and poetry.

Goderdzi Chokheli's works reflect all the important problems and actual theories and tendencies of that epoch, which makes the writer's works unique in the history of the Georgian literature. His characters, as if ordinary, less educated people often have tragic inner nature, who are pushed by the life to approach questions with philosophical depths. Of course they are not actions as results of knowing philosophical doctrines or the process of their forming. Accordingly, the philosophy of Chokheli's characters are somehow distinctive and spreads as wisdom gathered through centuries by characters, who unexpectedly and frequently develop very interesting philosophical discussion unconsciously. More interesting is the fact that most of these characters have prototypes, and accordingly, their philosophy is gathered from the reality of their world.

While making research on Goderdzi Chokheli's works attention should be paid to the above mentioned questions, which will give some information about particular aspects of the writer's works. Also, it is important to reanalyze the Georgian prose of the Soviet and Post Soviet period, activating memory research, as the mentioned paradigm gives opportunity to discuss Goderdzi Chokheli's works not only in literary context, but also in socio-cultural context too.

Research Sources

The main tendencies of Goderdzi Chokheli's works are reviewed on the example of the following novels: "Wolf", "Priest's Sin", "The Ark of Spirit", "Chained Knights", "Agunda", "Letters by Fish", "The Hat of Tamniauri", "Mirror", "Letter to Fir-trees", "Humans' Sorrow", also one of the chapters refers to Goderdzi Chokheli's poetry. The mentioned novels were considered to be important ones for shaping the main tendencies of Goderdzi Chokheli's works.

Theoretical Fundamentals of Research

There are many theoretical models for solving difficult and multilateral phenomenon of the literary text, for understanding its structure and literary analysis. Accordingly, the presented work is based on several similar theoretical fundamentals. These fundamentals are: methodology of thematic critics, phenomenological method of research, also for analysis of the main tendencies of Goderdzi Chokheli's works there are used psychoanalytical, descriptive, and comparative methods.

Accordingly, the presented work is based on the synthesis of the theory of literature studies.

Research Methodology

While interpreting the text in our dissertation work there is considered an approach of complex literature studies. The basis of the literary text analyses mainly are some methodologies of critics. Structural and thematic analyses are based on the methodological base of the thematic critics of the 50s of the XX century, which was formed in parallels of psychoanalytical and sociological methods. The representatives of “Geneva School”, prefer thematic research on the basis of Gaston Bachelard’s works.

He reclines the literary conception, which comes out of Romanism: literary work is not a reflection of the relationship with the world, but first of all it is a creation and representation of unknown and unnoticeable meanings. The representatives of “Geneva School” consider that the thematic research is made not around a concrete dogma, or doctrine, but it improves as research, from the viewpoint of intuition. Thematic strategy neglects formalistic conception of literature. The essence of researching this direction is as follows: literature will be based not on knowledge but on spiritual experience. The objective of the thematic critics is recognizing the writer’s imaginative world. The theme is not a concrete principle, fixed scheme or object. It requires a special skill of intuition form a researcher and thorough knowledge of the research text.

The thematic critic is internal critic. The writer’s attitude towards the world, to other people, to himself is fully reflected in literary works, there the author gets to know himself. Therefore, it is spare to look for the author anywhere else. The thematic critic considers all the works absolutely original. A work is an unique experience, which is got by a private consciousness by connecting to the world. A researcher should pass the same spiritual way like an author, should get experience like an author. It is necessary to catch the emotion leading a particular literary work. The definition and recognition of the work themes subordinates the exact rules. Theme is the common denominator which unifies all the works of one author. It is not necessary one theme to be given by one concrete word; the theme can be a kind of constellation of meanings, a net of meanings. For the thematic critic the fact that a theme can be a literary heritage of traditions, or an imaginary system, which is common for one culture, is not a crucial factor. More important point is the order and organization of the content, that the content itself. It is necessary to follow the theme of the whole work. The objective of thematic reading of a work is to find a dynamic of creative imagination, branching of themes and systemize them.

For the research work the phenomenological method is very interesting, which imprinted a great trace to the literature studies of the 20s century, the main postulates were acceptable for numerous the schools and directions of literature studies. Among them “Geneva School” is beholden from the phenomenological method. In the 30s of the previous century a Polish Philosopher Roman Ingarden was the first who inculcated Husserl’s phenomenological method in the literary critics.

Roman Ingarden's research methodology can be estimated as a strong reveal of phenomenological literary critics, as Ingarden's method had a great influence on literary-theoretical schools having absolutely different conceptual values.

From the viewpoint of phenomenological critics in literary works the localized "world" is not a typical objective reality, but the reality which is organized and recognized by individuals.

Concrete literary text, according to phenomenological method, is discussed as a part of an organic unity. "Unity" is a notion equivalent to the author's consciousness, "part" includes the author's creative path, chronologically set novels, which thematically differ from each other, but constantly aspire to the unity.

Such strategy of research gave opportunity to identify themes in Goderdzi Chokheli's works by ascertaining their dynamics, frequency and intensiveness. To separate Microsystems, and inner directions in a given system, which determine coexistence of given systemic blocks. The thematic approach at the same time illuminated the architectonic of Goderdzi Chokheli's works. As a result, we think that our methodological approach was optimal by considering the difficulties of the research object. Also, for the analysis the main tendencies of Goderdzi Chokheli's works is used psychoanalytical, descriptive, comparative methods and is given the synthesis of this traditional literary methods.

Scientific Novelty of the Work

The presented work studies the main tendencies of Goderdzi Chokheli's works. As it is mentioned above, there have not been made any through study or important works on Goderdzi Chokheli's works (there only exists Madlena Ochigava's dissertation work which analysis Goderdzi Chokheli's works in the context of the Georgian language specialty). We tried to present the main aspects of Goderdzi Chokheli's works, narrative structure, relation to historical prose, real problem, socio-cultural context of texts.

Scientific and Practical Values of the Work

The work will be interesting for researchers of Goderdzi Chokheli's works, students and readers. Also, for the specialists interested in the questions of the history of literature, aspects of historical prose and culture.

The Structure of the Work

The dissertation work includes 144 pages. It consists of the introductory part, five main chapters (each of them include subchapters) and conclusion. The work is enclosed with attested bibliography.

MAIN CONTENT OF THE WORK

The introductory part shapes the actuality of the problem, there is a discussion of the general point of the research material, aims and directions of research, there are given the scientific novelties of the research topic, also scientific and practical values. There is discussed the theoretical base and methodology of the qualification work.

CHAPTER I. FROM THE HISTORY OF STUDYING THE QUESTION

The first chapter reviews the history of the question study from the moment of appearing Goderdzi Chokheli's works till today. All the works which were obtained while working on the dissertation and were considered in the research are shortly reviewed.

CHAPTER II. REALISTIC PROSE

§.1. Interconnection of the Author's Psychological Portrait and Work

Our analysis in this context, on the background of interesting parallels, of course are generally based on Goderdzi Chokheli and his works, and on this bases there is shaped a tendency that the writer having special spiritual world, feelings, vision, indisputably shares all the private feelings in his works. But some authors share so fractional and vaguely (and some authors even subconsciously) that in their works it is difficult to notice easily.

The conclusion is made according to the discussed examples, - as better we know the biography of an author as informative are his/her works and on the contrary, as better we know the works of a concrete author, as familiar is creator's inner world and psychological portrait for us. Accordingly, it is underlined that the phenomenon of Goderdzi Chokheli as a writer, cinema producer and public figure should be studied in the unified context completely and thoroughly.

§.2. "The Priest's Sin" – Crime and Punishment in the Totalitarian State

As the problem of crime and punishment is actual and important in every period and space, the paragraph discusses the reality of the Bolshevik "fairness" according to Goderdzi Chokheli's novel "The Priest's Sin", which is the best example to perceive the Bolshevik epoch with its oral and written laws, as a strange and difficult period in the contemporary history of our country. In the novel all of these aspects are so impressive and realistic that it gives opportunity to make interesting conclusions.

The work describes the connections between cause and effect of subjective fairness, the examples of punishing absolutely innocent people with the strictest punishment without any judgement. More or less, the similarity of subjective verdict towards "criminals" which in most cases is "taking away", practically means a punishment with death penalty. So called guilty people were taken away from the villages and there was a minimum chance of their returning, even absolutely innocent "criminal" could not return. The "Red" society used to punish them with their criterion and measured the cases with the same principle. There was no law, no regulations, for people it was vague how to behave. The regime having no laws became as a sociable tragedy.

Goderdzi Chokheli as a preacher of love and the greatest humanist could not avoid the mentioned problem. He impressively reflected the faulty sides of the Totalitarianism and made exact accents to perceive unfairness.

§.3. Person without Borders and a Sacrifice for Dignity

In spite of the fact that the world is divided into diverse sociable groups, ethnic, cultural, historical or sociable individualism, there still exist general values, in different geographical areas they are still perceived with the same feelings and emotions. For example, “a person” – as an individual without borders and his/her inevitable component - sense of dignity, always reaches it with sacrificing, because for a person the main thing is eternal dignity, and the matter is minor. He is ready to sacrifice with own life, the most precious person, or own child – even if it is a paradox.

The dynamic of development of the abovementioned processes is especially prominent in literature. Accordingly, in this subchapter we tried to present the mentioned problem based on the analysis of Goderdzi Chokheli’s novels and important parallels with absolutely different writers.

With this aspect we considered that the characters created by Prosper Merimee, Dino Buzzati and Goderdzi Chokheli are very interesting. For example what kind of “persons” are those characters, what do they sacrifice to protect own dignity?

Except stylistic difference between the writers, they miss each other in “time and space”. One of them refer to the first part of the nineteenth century to the 70s of the same century in France, the second – from the beginning to the 70s of the twentieth century in Italy, but the third one – at the edge of the twentieth and twenty-first centuries in Georgia.

The three writers love vital truth, they are interested in humans, their psychology, they pay attention to the study of their typical character in a typical environment on actual questions.

In the mentioned subchapter we tried to show three absolutely different authors with different works, and similarities of inner worlds of different characters. The peculiarity of presenting people oriented on dignity and inner principles, which sometimes can be inadequate and illogical, though as it is seen it still obeys regulation frames. That’s why it is obvious that in the parallel of differences there are similarities between depths. Also we’d like to underline those regulations that in spite of distance there are some similarities between customs and traditions of different groups of people, which causes their similarities. What can be the similarities? May be the fact that all the customs and traditions are created by people. A person defines everything according to own “I” - dignity, ambition, which are determined with general instincts. More or less each person has an illusion that he/she is a center of the world.

§.4. “Death – Sorrow of not being a Human”

The humankind and each individual often have eternal questions which are difficult to answer, stay in mind for a long time and causes anxiety, as such kind of questions do

not have simple answers. Among them are questions of perceiving life and death, which at the same time are daily and eternal questions. Naturally, literature as an indicator of society life could not avoid these questions and would be reflected in itself. The question is mysterious, existential and deeply philosophical, that's why it is discussed in many literary works and still remains unidentified. This question has been thought about in the Georgian literature and especially in Goderdzi Chokheli's works, and that's why we mentioned the question of the life and death according to Goderdzi Chokheli's philosophy, who perfectly explains us that the death is not the end or either the beginning, it is something different, may be middle part of perceiving the eternity.

It is obvious, that in Goderdzi Chokheli's works the death is not the end, as he considers that also the death is the beginning of something new and unidentified. This is the reason that we will have to touch the question of the life and death while analyzing his works.

CHAPTER III. RELIGIOUS-MYSTIC STREAM

§.1. Some Aspects of the Religious Theme

Religious aspects are prominent and noticeable in the works. The author is distinguished by the inner God fearing. Goderdzi Chokheli's religious faith is clearly seen in his each works. Like the Georgian modernists Goderdzi Chokheli widely uses mythology, Christian and paganism mystics. The interchange of real and unreal, mythology, paganism and Christian passages, folk tales. Mystic ideas included in every works form one system, one question and one problem. The writer is spiritually Christian and whatever surprising it could be, this greatly God fearing creator influenced by Christian and pagan surrounding was formed as a noble writer and person in Gudamakari gorge. This absolutely original surrounding played a giant role in Goderdzi Chokheli's formation as a creator of philosophical and religious viewpoint in his works.

§. 2. Mythological-Mystical Elements

Goderdzi Chokheli's name together with Vazha-Pshavela and Aleksandre Kazbegi's names in the consciousness of the Georgian society and readers are inculcated as the writers from mountains. In the mountains where there are not any kind of modern communicative and cultural-visual luxury, in our imagination for bringing up a child the best mean of education is folklore, which has been inculcating in our country and in the villages of the Georgian mountains through centuries. Of course, in folklore together with fairytales and legends, an important place has mythology, which is very close to Goderdzi Chokheli's works and is one of the most important aspects in his works.

As a result of the discussion in the subchapter we can conclude that the genuine of Goderdzi Chokheli's works is determined by the author's strong connection with the

national culture, traditions, religion and mythology, which determine the writer's deep intellectual possibilities and reflection in the works.

CHAPTER IV. MAIN PECULIARITIES OF GODERDZI CHOKHELI'S POETRY

§. 1. Chokheli's Poetical Language, Some Aspects of the Language and Style

The research of the writer's language remains as a serious problem till today. The researchers are interested not only in separate periods of the writer's development, but in the creator himself with his individualism. We tried to show the stylistic function of some lexical and grammatical peculiarities in Goderdzi Chokheli's works. The writer's works from the lingo-stylistic viewpoint in very special in the Georgian literature. To our mind, it is important to underline some peculiarities of the writer's language and style, when we speak about prose and poetry at the same time, especially with the extraordinarily which is created by the language and style of Goderdzi Chokheli's works. Goderdzi Chokheli's language is natural, the writer without any constrain, retells a story like ordinary teller, his vocabulary is full of the oldest Georgian words remained like pearls in the Gudamakari gorge. Goderdzi Chokheli remembered many forgotten words, brought them from the natural and reliable "archive" of mountains, and mixed them with his sweet-bitter creativity tastefully. Akaki Tsereteli said: "The Georgian language is kept in low born people, which are netter than the words created in offices. That's why it is necessary to gather Georgian folklore, which will help us to avoid using those words created in offices. Gathering folklore will be the first step towards creating dictionary".

The peculiarity of Goderdzi Chokheli's linguistic style is in the synthesis of the beauty of Gudamakari dialect and literary language, which is clearly seen in the whole creativity. The author uses the whole synthesis and its separate components and offers works of a special style. He has a soft attitude towards searching and making alive dialects and forgotten words, which makes his style tinted with archaism.

The power of word is very important for poet, he realized that only retelling a story is not enough for sharing emotions with a poem, it needs the power of language and word, establishing a distinguished style in prose and poetry is important, which cannot be done only by attempt, but innate talent is needed, which is granted to Goderdzi Chokheli by the God. That's why Goderdzi Chokheli's works are characterized by sharp individualism, which generally is gained by peculiarities of a language and style.

§.2. Genre-Thematic Tendencies

It should be mentioned that while discussing Goderdzi Chokheli's works, the accent is made on his prosaic works and in most cases poetry remains under less attentions. We understand the reasons of this approach and know that Goderdzi Chokheli's creativity is

better shown in prose than in poetry, and accordingly, his prose is often paid attentions than poetry, though we cannot avoid discussing Goderdzi Chokheli's poetry shortly. Herewith, we should not miss one important detail – Goderdzi Chokheli is a poet and his prose is a poetry with its features. Poetry of a prose always remains as a background of his works and is reflected in each detail and emotion. While reading a prose poetry may enter and during reading a poem prosaic pragmatism may enter. And you feel that for Goderdzi Chokheli there are no literary frames, he does not limit himself with dogmatism, as the main postulate for his is telling the truth and sharing spiritual condition with the readers. That's why he is free in his works and this is the essence of his creativity. We consider that Goderdzi Chokheli's poetry should be studied more attentively and underlined in the Georgian literature. Without poetry the complete picture of his works cannot be restored, thorough study of poetry will give numerous hints while discussing prose. While working on the question, we tried to make thematic analysis of Goderdzi Chokheli's poetry. In the collection of the poems "I" and "T", which practically fully includes Goderdzi Chokheli's poetry, consists of two hundred and three verses and two poems, most part of them are about the philosophy of the life and death. What is the essence of life, what is the mission of a human, is there a life after death? – these are the questions, which make the author impatient as he thinks that the main panorama of the life are the answers to these questions. The verses in the collection are focused on philosophical, patriotic theme, love, motherhood, nature and so on. Though, when we discuss the thematic analysis, it is necessary to mention that all the other themes, which were not included in the questions of the life and death, in most verses, in different context and position, the question of death or the life and death are somehow mentioned, even in those cases when the mentioned topic is not inevitable for the main idea of a verse. As for the poetic stylistics such as we have mentioned above, Goderdzi Chokheli, generally prefers a freestyle and often avoids the rules of his verses. That's why the discussion of his verses according to the rules of the theory of literature is not an easy question, though he perfectly write according to the writing rules, and there are plenty of proving examples.

CHAPTER V. POSTMODERN TENDENCIES

§.1. General Survey of Postmodernism

The paragraph surveys the question of beginning of forming the Post modern direction in the Georgian literature, which somehow is a topic of arguing. In the process of researching the mentioned direction and its tendencies we could not notice a case proving Goderdzi Chokheli's any works in the Post modern framework. In our opinion, it is a lack of fairness, as some works of Goderdzi Chokheli include obvious sings of this direction, and it will be interesting to discuss the mentioned works as the first sources of establishing the Post modern tendencies.

Naturally, Goderdzi Chokheli's works are not the examples of typical Post modernism, but the search of the characterized elements for this direction is possible in them. The reason of our desire to develop the research in this direction is that the Post modernism as a form of thinking has always been in human's subconsciousness.

§.2. Postmodern Tendencies according to the Novel "Wolf"

The subchapter discusses the correspondence of characteristics of the Post modern tendencies in Goderdzi Chokheli's novel "Wolf". The novel was published in 1988. As we have mentioned above, this is the period when the Postmodernism as a literary direction practically is not formed in Georgia, though the situation is ready for its formation and the signs of the Post modern tendencies are noticed in the works of different authors. In the novel "Wolf" as a sign of the Postmodernism can be considered various aspects: the transferable relationship between the reality and unreality in strangely organic. The author states questions which are similar to those by Dick Higgins, who tries to identify the Postmodernism, at the same time the writer answers those questions, and tries to involve readers in the process, that is a true desire to lead them in the "laboratory" of literature. Accordingly, the text of the novel is an open object of interpretation. Goderdzi Chokheli's "Wolf" is a special novel in the Georgian literature, that's why formation and underlining the Post modern tendencies is very interesting. The novel is a survey of the own consciousness, which includes the archetypes of private, national and humankind experience.

§.3. Postmodern Tendencies in the Novel "The Ark of Spirit"

The novel "The Ark of Spirit" is an original novel among Goderdzi Chokheli's works. Of course, we do not prove that the novel refers to the Post modern direction, though we can discuss the Post modern tendencies mentioned in the novel.

Contextually by means of allegory the novel directly reflects the ongoing processes in Georgia in the mentioned period: subversion of the national government, losing Abkazia and Samachablo, economic fall, intellectual and ethic crisis, degradation of the national feelings and everything that the country faced.

The world of the characters is unique in "The Ark of Spirit". The things being in solitude acquire human characters and become similar of humans and concrete current officials, which is wisely presented by the author and is easily understood without special willingness.

The novel "The Ark of Spirit" is distinguished with a rich irony. With interchanging reality and unreality, a bitter irony enters the novel, reflecting the author's talent. In spite of the concreteness of situations in the novel, the mentioned problems are read in the context of the whole humankind and on this background is shown its difficulty and meaning.

§.4. Post Modern Tendencies according to "Chained Knights"

In the context of the Post modern tendencies, from the works discussed by us, the closest is the novel “Chained Knights”. With the difference of the above discussed novels, in our opinion, the mentioned novel can be discussed as the Post modern work and the perfect example of the mentioned direction. As according to one definition, as it is known, “the Post modernism is rereading of a classical text by means of deconstruction”.

The mentioned novel is obviously distinguished from Goderdzi Chokheli’s other works, by its content and form too. The main characters are the famous personages of the classical literature. The writer revived the couple Luarsab-Darejan by Ilia Chavchavadze, a young boy Dato, together with duet Don Quixote and Sancho Pansa.

From the viewpoint of research it is interesting to determine the relativity of the facts and characters to the time and space.

In the XX century Don Quixote came to Georgia to struggle against the chained hero – Amirani, but according to the writer’s wise irony he had to struggle against Luarsab Tatkaridze.

The discussion of Goderdzi Chokheli’s works in the context of the Post modernism highlights that he as a true creator, keeps high level of creativity in every direction. The tendencies of the writer’s works showed that they had successfully made use from various philosophical directions, with different literary modes and methods, among them are radically distanced directions, like Post modernism. Though, in spite of highlighted elements in this direction, we should mention that Goderdzi Chokheli is not a Post modern writer, because the philosophical ideology of atheism and the “God’s death” is incompatible in his works, for him, with difference from a Post modern writer, contextual and ideological sides are always important, the function of his inter text cannot be “level and destruction of a classical text meaning”.

CONCLUSION

The conclusion underlines, that it is very important and interesting to highlight and analyze the main tendencies of the greatest Georgian creator and humanist’s Goderdzi Chokheli’s works, as his works are the richest material for the literature researchers. In spite of it, unfortunately, well-grounded and voluminous work, which would analyze Goderdzi Chokheli’s works and unify the separate aspects has not been created yet. It is true, that there are many separate articles about different directions and tendencies, though the necessity of unified and complex research was dictated by Goderdzi Chokheli’s literary depths themselves. It should be mentioned that in literature there are no dissertations or separate articles on Goderdzi Chokheli’s works. That’s why our work is like ploughing uncultivated ground, which will bring much harvest in the future.

We consider that more concrete and further research can be made on each tendency, which could not be done in this dissertation. Accordingly, we plan to continue

our research in this direction and give motivation to other researchers in order not to finish our research of Goderdzi Chokheli's works, but to continue it.

THE MAIN PARTS OF THE DOCTORATE THESIS ARE PUBLISHED IN THE FOLLOWING PUBLICATIONS:

1. EDUCATIONAL ASPECTS OF POSTMODERN TENDENCIES RESEARCH IN MODERN LITERATURE (GEORGIA CASE). 5th annual International Conference on Education and New Learning Technologies. (EDULEARN13). International Association of Technology, Education and Development (IATED). Barcelona, Spain, 1st, 2nd and 3rd July, 2013 pp. 1819-1821 (ISBN: 978-84-616-3822-2). (Published in English).
2. "The main particularities of the poetry of Goderdzi Chokheli" The Fifth International Conference of Gori State Teaching University – "Education and Innovation" (16-18 November) Collection of Works, Gori, 2012. P. 287-290 (ISBN 978-9941-17-853-5);
3. "The interconnection of the writing and the author's psychological portrait – based on the analysis of Goderdzi Chokheli's works." The Teaching Professor Scientific Conference of Gori State Teaching University. Collection of works, N 4, Gori, 2012. P. 34-38 (ISSN 2233-3193);
4. Allegory as a Literary Mode in the Works of the Georgian and Italian Writers (Comperative and Cognitive Analysis). International Academic Conference Science and Art. 29 October -1 November 2012, Roma. Published in the International Journal of Multidisciplinary Thought. 2012 Volume 02, Number 04, Copyright © 2012 UniversityPublications.net pp. 221-223 (ISSN: 1943-6114) (Published in English)
5. "The mythological and religious inceptives in the works of Goderdze Chokheli." International Scientific Conference "Goderdze Chokheli – Works without boundaries", Collection of scientific works. Tbilisi, 2012. P. 156-162 (ISBN 978-9941-9174-8-6);
6. "Person" Without Borders and as a Sacrifice for Honour According to Prosper Mérimée and Goderdzi Chokheli. International Academic Conference Science and Art. International Journal of Multidisciplinary Thought. Volume 02, Number 04, Copyright ©

2012 UniversityPublications.net 16-19 April, 2012, Paris, France, pp. 113-116 (ISSN: 2156-6992) (Published in English).

7. RESEARCH METHODOLOGY FOR PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF A WORK IN THE MODERN LEARNING PROCESS. 5th International Conference of Education, Research and Innovation (ICERI2012), International Association of Technology, Education and Development (IATED). Proceedings of ICERI2012 Conference, 19th-21st November 2012, Madrid, Spain, pp. 4822-4825, A4 (ISBN: 978-84-616-0763-1) (Published in English).

8. “Some aspects of language and style of Goderdzi Chokheli”. The joint conference of Gori State Teaching University and Arnold Chikobava Institute of Linguistics. Collection of scientific works, Gori, 2011. P. 267-271 (ISBN 978-9941-427-33-6);

9. “Some aspects of religious thematic in the works of Goderdzi Chokheli.” Gori State Teaching University. Collection of scientific works volume 2. Gori, 2011. P. 123-127 (ISSN 2233-3193);

10. “The death – a sadness of inexistence of a human” The Fourth International Conference of Gori State Teaching University (21-22 October), - “New Trends in Education: Research and Development” – Collection of works, Gori, 2011. P. 392-394 (ISBN 978-9941-17-474-2);